

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 4443/2024
20.06.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Зорана Хацића, председника већа, Мирјане Андријашевић, Весне Мاستиловић, Надежде Видић и Марије Терзић, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., чији је пуномоћник Жељко Пецињачки, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Привредни суд у Београду, коју заступа Државно правобранилаштво, Београд, ради накнаде материјалне штете, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду Гжрр1 183/23 од 27.04.2023. године, у седници одржаној 20.06.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужене изјављеној против става првог пресуде Вишег суда у Београду Гжрр1 183/23 од 27.04.2023. године, као изузетно дозвољеној.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Вишег суда у Београду Гжрр1 183/23 од 27.04.2023. године у ставу првом, у обавезујућем делу става другог и ставу трећем и пресуда Трећег основног суда у Београду Прр1 6/21 од 06.07.2022. године у непреиначеном делу става првог и у ставу другом, тако што **СЕ ОДБИЈА** као неоснован тужбени захтев тужиле да се тужена обавезе да јој, на име накнаде имовинске штете због повреде права на суђење у разумном року исплати износ од 82.338,72,23 динара са законском затезном каматом од 21.07.2020. године и одбија се захтев тужиле да се тужена обавезе да јој накнади трошкова парничног поступка.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужиља да туженој накнади трошкове целог поступка у износу од 51.000,00 динара, у року од 8 дана од дана пријема отправка пресуде.

Образложење

Пресудом Трећег основног суда у Београду Прр1 6/21 од 06.07.2022. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиле, па је тужена обавезана да јој на име накнаде имовинске штете због повреде права на суђење у разумном року исплати износ од 82.338,72 динара са законском затезном каматом од 18.02.2013. године до исплате. Ставом другим изреке, обавезана је тужена да тужилци на име накнаде трошкова парничног поступка исплати износ од 64.500,00 динара са законском затезном каматом од извршности пресуде до коначне исплате.

Пресудом Вишег суда у Београду Гжрр1 183/23 од 27.04.2023. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужене и потврђена пресуда Трећег основног суда у Београду Прр1 6/21 од 06.07.2022. године у ставу првом у делу који се односи на главно потраживање и у ставу другом изреке. Ставом другим изреке, преиначена је пресуда Трећег основног суда у Београду Прр1 6/21 од 06.07.2022. године у ставу првом изреке у делу који се односи на камату, па је обавезана тужена да тужиљи на главно потраживање исплати законску затезну камату почев од 21.07.2020. године као дана подношења тужбе па до исплате у року од 8 дана од пријема пресуде, док је одбијен као неоснован захтев за камату за период од 18.12.2013. године до 21.07.2020. године, као неоснован. Ставом трећим изреке, одбијени су захтеви странака за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужена је благовремено изјавила ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права, са предлогом да се о ревизији одлучи као о изузетно дозвољеној у смислу одредбе члана 404. ЗПП.

Тужиља је поднела одговор на ревизију, захтевајући накнаду за трошкове њеног састава.

По оцени Врховног суда, у конкретном случају је потребно уједначавање судске праксе о одговорности Републике Србије за накнаду материјалне штете настале због неизвршења правноснажних судских одлука у поступку стечаја вођеним над стечајним дужником са већинским друштвеним или државним капиталом.

Из тог разлога, Врховни суд је, применом одредбе члана 404. став 2. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“ број 72/11 ... 18/20), одлучио као у ставу првом изреке.

Врховни суд је испитао побијану пресуду, применом одредбе члана 408. ЗПП и утврдио да је ревизија тужене основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, а ревизијом се не указује на неку другу битну повреду прописану одредбом члана 407. став 1. тачке 2. и 3. истог закона.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиљи је решењем Привредног суда у Београду Р4 Ст 258/2018 од 22.03.2019. године утврђена повреда права на суђење у разумном року у предмету Привредног суда у Београду Ст 268/12, ставом другим изреке наложено је стечајном судији у том предмету да у року од 4 месеца од дана пријема решења предузме неопходне мере и радње у циљу окончања стечајног поступка односно уновчавање имовине стечајног дужника и наложено је поступајућем судији да у року од 30 дана обавести председника суда о предузетим мерама. Из образложења решења произлази да су подносиоцима приговора призната потраживања у стечајном поступку, да њихова потраживања потичу из радног односа, те да исти своја потраживања остварују у стечајном поступку пред Привредним судом у Београду Ст 268/12 који траје дуже од 6 година, а чијем дужем трајању подносилац приговора није допринео. Закључком о листи утврђених потраживања од 17.12.2013. године

утврђено је да међу утврђеним потраживањима стечајних поверилаца под бројем 288 забележно потраживање АА, тужиле, у износу од 98.899,00 динара као повериоцу трећег исплатног реда. Тужиле је дана 23.12.2020. године извршена исплата 7,01% утврђеног потраживања трећег исплатног реда у укупном износу од 6.929,74 динара. Преостали неисплаћени део утврђеног потраживања тужиле износи 91.969,26 динара и припада трећем исплатном реду. Стечајни дужник „Навип“ АД Београд приватизован је сходно Закону о својинској трансформацији решењем Министарства за привреду и приватизацију од 02.01.2001. године. У тренутку оснивања наведено предузеће је било власништво Републике Србије, што произлази из потврде Агенције за приватне регистре од 19.11.2020. године. Даном 09.06.2005. године ово привредно друштво је трансформисано у акционарско друштво са пуним пословним именом „Навип“ акционарско друштво за промет пића Београд.

Код овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су делимично усвојили тужбени захтев, налазећи да тужилац има право на накнаду имовинске штете због повреде права на суђење у разумном року коју је проузроковао Привредни суд за чије пропусте одговара тужена Република Србија, како по основу објективне одговорности из члана 31. став 3. Закона о заштити права на суђење у разумном року и члана 58. Устава Републике Србије.

По оцени Врховног суда, пресуде нижестепених судова засноване су на погрешној примени материјалног права.

Одредбом члана 31. Закона о заштити права на суђење у разумном року („Службени гласник Републике Србије“ бр. 40/2015), прописано је да странка може да поднесе тужбу против Републике Србије за накнаду имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року, у року од годину дана од кад је стекла право на правично задовољење (став 1.). Одговорност Републике Србије за имовинску штету изазвану повредом права на суђење у разумном року је објективна (став 3.).

Република Србија одговара за материјалну штету насталу због потпуног или делимичног неизвршења правноснажних и извршних судских одлука, односно у стечају утврђених потраживања запослених из радног односа који су без њихове кривице остале неизвршене и у поступку стечаја вођеним над стечајним дужником са већинским друштвеним или државним капиталом, уз услов да је претходно утврђена повреда права на суђење у разумном року (Закључак усвојен на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда до 02.11.2018. године, допуњеног на седници Грађанског одељења од 27.09.2019. године). Наведени правни закључак допуњен је на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда од 27.09.2019. године, тако да у погледу извршних дужника који не спадају у напред наведену категорију, већ се ради о физичким лицима или правним лицима која нису основана на бази друштвеног или државног капитала, свакако је нужно утврђивати узрочнопоследичну везу, између повреде права на суђење у разумном року и ненаплаћеног потраживања, те утврђивати да је управо искључиви разлог немогућности наплате тих потраживања неадекватно поступање суда. Нужно је доказати да је дужник у тренутку покретања поступка за наплату имао довољно новчаних средстава у имовини и да је поштујући редослед исплате могао да се наплати да је суд ефикасно поступао и предузимао делотворне радње у циљу наплате прописане одговарајућим Законом о извршењу.

У конкретном случају, тужила није била у могућности да наплати своје потраживање према свом послодавцу - „НАВИП“ АД Београд, у стечајном поступку који је отворен решењем Привредног суда у Београду Ст 268/12 од 15.05.2012. године. У том тренутку стечајни дужник је предузеће са већинским уделом приватног капитала, а потраживање тужиоца из радног односа потиче из периода након приватизације предузећа. Сагласно пракси Европског суда за људска права (Маринковић против Србије, представка број 5353/11) Република Србија је одговорна за неизвршење пресуда донетих против предузећа са претежно друштвеним капиталом, док по пракси Уставног суда Републике Србије пропуст суда да намири потраживање признато у стечајном поступку против дужника са већинским друштвеним (државним) капиталом, представља повреду право на мирно уживање имовине зајемчено чланом 58. Устава Републике Србије (Уж 4541/2017 од 24.01.2019. године). Како према утврђеном чињеничном стању послодавац тужиоца није било предузеће са већинским друштвеним или државним капиталом у релевантном периоду, погрешан је закључак нижестепених судова да у овом случају постоји одговорност тужене за предметну штету. Наиме, само уколико се ради о предузећу са већинским друштвеним или државним капиталом, тада се у односу на дуговања тог привредног друштва конституишу и посебне обавезе Републике Србије везане за заштиту права на суђење у разумном року поводом ненамиреног потраживања у висини признатог потраживања у стечајном поступку. Међутим, то овде није случај јер је послодавац тужиоца, како је у конкретном случају утврђено са уделом од 100% приватног капитала, а потраживање тужиле, према стању у списима, односи се на период након тог датума, супротно наводима другостепеног суда. Зато је неоснован захтев тужиле за исплату материјалне штете с обзиром да не постоји објективна одговорност Републике Србије за штету причињену запосленом према субјекту приватизације који није био са већинским уделом друштвеног и државног капитала у време када је настала обавеза исплате ових потраживања.

Из изложених разлога, Врховни суд је одлуку као у ставу другом изреке донео применом одредбе члана 416. став 1. ЗПП.

Тужена је успела у поступку по ревизији, па јој на основу чланова 153. став 1, 154. 162. и 163. став 2. у вези члана 165. став 2. ЗПП припадају тражени трошкови целог поступка. Висина је одмерена на име тражених и опредељених трошкова за састав одговора на тужбу од стране правобранилаштва у износу од 6.000,00 динара, састав жалбе у износу од по 18.000,00 динара и ревизије у износу од 27.000,00 динара, према Адвокатској тарифи важећој у време предузимања ових парничних радњи. Из тих разлога, Врховни суд је одлучио као у ставу трећем изреке.

**Председник већа-судија
Зоран Хацић, с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**